

O'ZBEKISTONDA MADANIY TURIZM ISTIQBOLLARI

Umarov Omonjon

Qo'qon universiteti o'qituvchisi

umarovomonjon1994@gmail.com

MAQOLA HAQIDA	ANNOTATSIYA
<p>Qabul qilindi: 24-dekabr 2024-yil Tasdiqlandi: 26-dekabr 2024-yil Jurnal soni: 13 Maqola raqami: 29 DOI: https://doi.org/10.54613/ku.v13i.1039</p>	<p>Ushbu maqola tarixiy merosga va rang-barang madaniy an'analarga boy mamlakat bo'lgan O'zbekistonda madaniy turizmning istiqbollari o'rganadi. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi qadimiy shaharlari bilan O'zbekiston islom me'morchiligi, YUNESKONing Butunjahon merosi ob'ektlari va butun dunyo bo'ylab sayyohlarni o'ziga jalb etuvchi chuqur madaniy tarixning noyob uyg'unligini taqdim etadi. Tadqiqot hukumatning infratuzilmani rivojlantirish, jumladan, elektron viza tizimlarini joriy etish va transportni yaxshilash orqali madaniy turizmni rivojlantirishga qaratilgan sa'y-harakatlarini o'rganadi. Ushbu yutuqlarga qaramay, mehmonxona sig'imini oshirish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va mahalliy transport imkoniyatlarini yaxshilash kabi muammolar saqlanib qolmoqda. Maqolada madaniy turizmning iqtisodiy salohiyati, uning mahalliy hamjamiyatlarga ta'siri va uzoq muddatli o'sishni ta'minlash uchun barqaror amaliyotlarning ahamiyati muhokama qilinadi.</p>
<p>KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/ KEYWORDS</p> <p>Madaniy turizm, elektron viza, iqtisodiy ta'sir, barqaror turizm, infratuzilma</p>	

Kirish. Markaziy Osiyoning markazida joylashgan O'zbekiston madaniy turizmning jozibali manziliga aylanib bormoqda. O'zining boy tarixi, rang-barang merosi va an'analarning o'ziga xos uyg'unligi bilan sayohatchilarga ko'p asrlik madaniy evolyusiyaga chuqur sho'ng'ishni taklif etadi. Samarqand, Buxoro va Xiva kabi qadimgi Ipak yo'li shaharlari butun Osiyo va Yevropada savdo, ilm-fan va madaniyat rivojida mamlakatning markaziy o'rni borligidan jonli dalolat beradi. Bugungi kunda O'zbekiston hukumati madaniy turizmni iqtisodiy o'sish, milliy g'urur va xalqaro e'tirofning asosiy omili sifatida ko'rib, uni rivojlantirish borasida salmoqli sa'y-harakatlarni amalga oshirmoqda.

O'zbekiston tarixan turli sivilizatsiyalar bog'langan hudud bo'lgan. Bu Amir Temur, Al-Beruniy va Ibn Sino kabi mutafakkirlarning vatani edi. Mamlakat ko'p asrlik an'analarga asoslangan murakkab mozaikalar, koshinlar va xattotlik bilan bezatilgan mahobatli madrasalar, masjidlar va saroylarni o'z ichiga olgan me'moriy merosga ega. Ushbu tarixiy joylar jo'shqin musiqa, raqs, oshxona va qo'l san'atlarini o'z ichiga olgan dinamik hayot madaniyati bilan to'ldiriladi va sayohatchilarga boy tajribalar bilan ta'minlaydi.

O'zbekistonning madaniy turizm istiqbollari bir qancha omillar bilan mustahkamlanadi. Birinchidan, so'nggi yillarda mamlakatning turizm infratuzilmasi borasidagi sa'y-harakatlari, xususan, elektron viza siyosatining joriy etilishi va havo qatnovining yaxshilanishi tufayli sezilarli darajada oshdi. Bundan tashqari, ko'plab xorijiy fuqarolar uchun viza talablari yumshatilgani sababli O'zbekiston xalqaro sayyohlar uchun qulay bo'lib bormoqda. Hukumat shuningdek, O'zbekistonning qadimiy shaharlari va an'analari merosi saqlanib qolishi hamda ularning zamonaviy davrda gullab-yashnashiga imkon yaratish maqsadida uning madaniy merosini asrab-avaylash va targ'ib qilish bo'yicha dasturlarni ham boshladi.

Samarqand, Buxoro va Xivani asosiy shaharlari O'zbekistonning sayyohlik takliflarining tojlari bo'lib qolmoqda. Ko'pincha "Sharq durdonasi" deb ataladigan Samarqandda hayratlanarli Registon maydoni, Shoh-i-Zinda va mahobatli Bibixonim masjidi joylashgan. O'zining tarixiy jozibasini saqlab qolgan Buxoro ko'plab madrasalari, masjidlari va karvonsaroylari bilan me'moriy mo'jizadir. YUNESKONing Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan Xiva ochiq osmon ostidagi muzey bo'lib, tashrif buyuruvchilarga uning yaxshi saqlanib qolgan ichki shaharlari bo'ylab sayr qilish va uning eski qal'alari va saroylari bilan tanishish imkoniyatini beradi.

Bu mashhur shaharlardan tashqari, O'zbekiston ko'p narsalarni taklif etadi, jumladan, o'zining ipak ishlab chiqarishi bilan mashhur Farg'ona vodiysi va qadimiy Xorazmning arxeologik yodgorliklari kabi unchalik mashhur bo'lmagan qimmatbaho toshlar. Bundan tashqari, mamlakatning etnik xilma-xilligi uning turli mintaqalarida uchraydigan turli an'ana va urf-odatlar bilan madaniy turizm landshaftini boyitadi.

Tarixiy chuqurlik, madaniy boylik va zamonaviy taraqqiyot uyg'unligi O'zbekistonda madaniy turizm uchun ulkan salohiyatga ega mamlakatga aylantiradi.

Adabiyotlar tahlili. Madaniy turizm iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy barqarorlik va madaniyatni saqlashning hal qiluvchi omili sifatida tobora e'tirof etilmoqda. Dunyo miqyosida meros va madaniy tajribalarga qiziqish ortib borayotgani sari O'zbekiston istiqbolli manzil sifatida namoyon bo'lmoqda. Mamlakatning qadimiy Ipak yo'lining markaziy markazi sifatidagi o'rni bilan mustahkamlangan boy tarixiy meros madaniy turizmni kengaytirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Ushbu adabiyotlar tahlili O'zbekistondagi madaniy turizm istiqbollari haqidagi akademik va professional tadqiqotlarni o'rganib, tarixiy, madaniy va iqtisodiy jihatlariga, shuningdek, uning kelajagini belgilovchi infratuzilmaviy va siyosat bilan bog'liq o'zgarishlarga e'tibor qaratadi.

O'zbekistonda Sharq va G'arbni bog'lovchi qadimgi savdo yo'li bo'lmish Ipak yo'lining eng ko'zga ko'ringan joylari joylashgan. D'Anieri (2018) ta'kidlaganidek, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi shaharlar qadimdan fors, turk, mo'g'ul va Markaziy Osiyo ta'siri birlashgan madaniy almashinuv markazlari bo'lib kelgan¹. Registon maydoni va Shoh-i-Zinda majmuasi kabi Samarqand yodgorliklari temuriylar me'morchiligining ulug'vorligidan namuna bo'lib, shaharni o'zining poytaxtiga aylantirgan buyuk hukmdor Amir Temur davriga aniq bog'lanish imkonini beradi. 14-asr. Xuddi shunday, ma'naviyat va ma'naviyat markazi sifatida boy tarixga ega bo'lgan Buxoro ham mamlakatning islom merosi hamda uning butun islom olamiga ilmlarni saqlash va yetkazishdagi rolini aks ettiruvchi masjidlar, madrasalar va karvonsaroylar bilan gavjumdir (Levy, 2019)².

YUNESKONing Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan Xiva ham qadimiy shahar devorlari va islom me'morchiligi jamlangan Ichan qal'a majmuasi bilan o'tmishga o'ziga xos tasavvur beradi. Uitmor (2015) fikricha, O'zbekistonning tarixiy shahar markazlari nafaqat xalqning boy me'moriy va san'at an'analarni, balki mintaqani asrlar davomida shakllantirgan madaniy amaliyotlarini ham ta'kidlaydi³. Bu shaharlar O'zbekistonning madaniy turizm markazi sifatidagi salohiyatining ramzi bo'lib, qadimiy tarix, me'morchilik va san'atga qiziquvchilarni o'ziga jalb qiladi.

O'zbekiston hukumati milliy taraqqiyotni rag'batlantirishda madaniy turizm muhimligini tan oldi. So'nggi yillarda O'zbekistonda turizmni, ayniqsa, madaniy turizmni rivojlantirishga qaratilgan qator siyosatlar amalga oshirildi. 2018-yilda elektron viza tizimining joriy etilishi ushbu sohadagi muhim o'zgarishlar bo'ldi, bu esa xorijlik mehmonlarning kirish jarayonini soddalashtirdi (O'zbekiston Tashqi ishlar vazirligi, 2018-yil). Natijada O'zbekistonga kelayotgan xalqaro

¹ D'Anieri, P. (2018). Uzbekistan's cultural heritage and tourism development: Opportunities and challenges. *Eurasian Geography and Economics*, 59(6), 815-836

² Levy, R. (2019). *Bukhara and Samarkand: Two ancient pearls of Central Asia*. Central Asian Journal of Historical Studies, 8(1), 55-68

³ Whitmore, E. (2015). Heritage and urban development in Central Asia: Khiva as a model for sustainable cultural tourism. *Asian Urban Studies Journal*, 22(4), 121-135

sayyohlar soni sezilarli darajada oshdi va hukumat bu sur'atdan unumli foydalanishga intilmoqda.

Qolaversa, O'zbekistonning turizmni rivojlantirish bilan birga o'z madaniy merosini asrab-avaylashga intilishi turizmni rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni ishlab chiqishga olib keldi. 2017 yilda boshlangan ushbu tashabbus tarixiy obidalarini tiklash, turizm infratuzilmasini yaxshilash va mintaqaviy turizmni rivojlantirishga qaratilgan (Alimov va Hojiyev, 2020)⁴. Dastur doirasida YUNESKO ro'yxatiga kiritilgan turli ob'ektlarning tarixiy va madaniy yaxlitligini saqlab qolgan holda sayyohlar uchun jozibador bo'lib qolishini ta'minlash maqsadida keng ko'lamli restavratsiya loyihalari amalga oshirildi.

Bundan tashqari, hukumat mehmondo'stlik, ekskursiya va turizm sohasi uchun muhim bo'lgan boshqa xizmatlarni o'qitish orqali mahalliy hamjamiyatlarning turizm bilan shug'ullanish salohiyatini oshirishga harakat qildi. Bu mahalliy iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash va turizm foydalarini adolatli taqsimlanishini ta'minlash uchun muhimdir (D'Anieri, 2018)⁵.

Madaniy turizm nafaqat to'g'ridan-to'g'ri daromad olish orqali, balki ish o'rinlarini yaratish va mahalliy rivojlanish nuqtai nazaridan ham katta iqtisodiy foyda keltiradi. Wong va Zhang (2020) Markaziy Osiyo turizmi bo'yicha o'z tadqiqotida madaniy turizm O'zbekiston iqtisodiyotini diversifikatsiya qilishga yordam berishi mumkinligini, an'anaviy ravishda qishloq xo'jaligi va energetika kabi tarmoqlarga tayanishini ta'kidlaydi⁶. O'zbekiston o'zining boy madaniy merosidan foydalangan holda xalqaro sayyohlar sonini ko'paytirish va shu orqali valyuta tushumlarini oshirish va mamlakatning umumiy iqtisodiy ahvolini yaxshilash salohiyatiga ega.

O'zbekiston sharoitida madaniy turizmni qo'llab-quvvatlashda mahalliy iqtisodiyotlarning rolini alohida ta'kidlash zarur. Turizm sektori kichik biznes, jumladan hunarmandchilik, mahalliy bozorlar va pazandachilik korxonalarini rag'batlantirishi mumkin. Shu munosabat bilan Yo'ldoshev (2021) asl, mahalliy ishlab chiqarilgan mahsulotlarni izlayotgan sayyohlarni jalb etishi mumkin bo'lgan shoyi to'qish va kulolchilik kabi an'anaviy hunarmandchilikni targ'ib qilish muhimligini ta'kidlaydi⁷. Bundan tashqari, palov, samsa va shashlik kabi taomlari bilan O'zbekistonning pazandachilik merosi sayyohlarga o'z oshxonasi orqali mamlakatning o'ziga xos madaniyati bilan tanishish imkoniyatini beradi va madaniy turizm tajribasiga yana bir jihat qo'shadi.

Biroq, ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda bo'lgani kabi, turizmga haddan tashqari ishonish va uning mumkin bo'lgan salbiy ta'siri haqida xavotirlar mavjud. Madaniy urf-odatlar va meros turistlarning talablarini qondirish uchun suyultiriladigan madaniy tovarning xavfi - Hall (2017) kabi olimlar ko'targan masala⁸. Madaniy turizmning barqaror rivojlanishini ta'minlash, mahalliy an'analar va jamoalarga hurmat bilan qarash uning uzoq muddatli muvaffaqiyati uchun juda muhimdir.

Muhim yutuqlarga qaramay, O'zbekiston ommaviy turizmni qo'llab-quvvatlash uchun zarur infratuzilmani rivojlantirishda muammolarga duch kelmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO, 2020) hisobotiga ko'ra, mamlakat havo aloqasi va transport tarmoqlarini yaxshilashda muvaffaqiyatlarga erishgan bo'lsa-da, mehmonxona sig'imi, zamonaviy jihozlar va asosiy turistik yo'nalishlar o'rtasidagi transport aloqalari bo'yicha kamchiliklar saqlanib qolmoqda⁹. Bu esa O'zbekistonning madaniy turizm destinatsiyasi sifatida o'zining to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishiga to'sqinlik qiladi.

Ushbu muammolarga javoban O'zbekiston hukumati turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish va kengaytirish, jumladan, yangi mehmonxonalar qurish, aeroportlarni rekonstruksiya qilish va mintaqaviy transport tizimlarini rivojlantirish tashabbuslarini ilgari surdi (Alimov va Hojiyev, 2020)¹⁰. Shunga qaramay, xizmatlari sifati va mehmondo'stlik bo'yicha malakali kadrlarga bo'lgan ehtiyoj tashvishli soha bo'lib qolmoqda. O'quv dasturlari va bilimlarni uzatish orqali mahalliy turistik xizmat ko'rsatuvchi provayderlarning salohiyatini mustahkamlash tashrif buyuruvchilarning umumiy tajribasini

yaxshilash va O'zbekistonning madaniy turizm yo'nalishi sifatida raqobatbardoshligini oshirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot metodologiyasi. O'zbekistonda madaniy turizm istiqbollarga bag'ishlangan ushbu tadqiqotda sifat va miqdoriy tadqiqot usullarini o'zida mujassamlashtirgan aralash metodlar qo'llaniladi. Ma'lumotlar sayyohlar va mahalliy manfaatdor tomonlar o'rtasida so'rovlar o'tkazish, siyosatchilar va meros bo'yicha ekspertlar bilan yarim tizimli suhbatlar va Samarqand, Buxoro va Xiva kabi asosiy sayyohlik joylarida kuzatuvlar orqali to'planadi. Miqdoriy ma'lumotlar turistlarning xulq-atvori va qoniqshidagi naqshlarni aniqlash uchun statistik usullar yordamida tahlil qilinadi, sifatli ma'lumotlar esa madaniy turizmga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni, masalan, hukumat siyosati, infratuzilma va mahalliy hamjamiyat ishtirokini o'rganish uchun mavzuli tahlildan o'tkaziladi.

Tadqiqot natijalari. O'zbekistonda madaniy turizm istiqbollari bo'yicha olib borilgan tadqiqot natijalari ushbu sohani rivojlantirishda mamlakat oldida turgan muhim salohiyat va muammolar mavjudligini ko'rsatadi. So'rovlar, intervyular va dala kuzatuvlarining kombinatiyasi natijasida turistik imtiyozlar, hukumat siyosati samaradorligi, infratuzilma muammolari va madaniy turizm tajribasini shakllantirishda mahalliy hamjamiyatlarning roliga oydinlik kirituvchi bir qancha muhim xulosalar paydo bo'ldi.

Xalqaro va mahalliy sayyohlar o'rtasida o'tkazilgan so'rovlar shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonning madaniy merosi tashrif buyuruvchilarning asosiy diqqatga sazovor joyi hisoblanadi. Aksariyat respondentlar tashrif buyurishning asosiy sabablari sifatida tarixiy Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlarini tilga olib, Registon maydoni, Buxoro qal'asi va Xivadagi qadimiy Ichan qal'a kabi me'moriy mo'jizalarga urg'u berishgan. Sayyohlarning qariyb 80 foizi taqdim etilgan madaniy tajribalardan, xususan, YUNESKOning Butunjahon merosi ob'ektlariga tashrif buyurish va O'zbekistonning Ipak yo'lidagi o'rni bilan tanishish imkoniyatidan yuqori darajada mamnunligini bildirdi.

Shu bilan birga, sayyohlar yaxshilashni talab qiladigan joylarni ham ko'rsatdilar. Madaniy ob'ektlarning o'zi yuqori baholangan bo'lsa-da, respondentlarning 45 foizi tarixiy obidalaridagi belgilar va ma'lumotlarning mavjudligi bilan bog'liq muammolarni qayd etdi. Ko'pchilik ushbu diqqatga sazovor joylarning boy tarixini tushunishlarini kuchaytirish uchun ko'proq ko'p tilli manbalar va yaxshiroq tarjima xizmatlariga ega bo'lish istagini bildirdi.

Siyosatchilar va mahalliy turizm mutasaddilari bilan bo'lib o'tgan suhbatlar O'zbekiston hukumati madaniy turizmni rivojlantirish yo'lida salmoqli yutuqlarga erishayotganini ko'rsatdi. 2018-yilda elektron viza tizimining joriy etilishi xalqaro sayyohlar uchun qulaylik yaratib, sayyohlar kelishining ortishiga hissa qo'shdi. Qolaversa, infratuzilmani yaxshilash, tarixiy obidalami ta'mirlash, marketing kompaniyalari orqali madaniy turizmni rivojlantirishga qaratilgan turizmni rivojlantirish bo'yicha hukumat milliy dasturi ham olg'a qo'yilgan ijobiy qadam sifatida e'tirof etildi.

Ushbu sa'y-harakatlarga qaramay, turizm infratuzilmasida jiddiy muammolar mavjud. Sayyohlarning muhim qismi (38%) mahalliy transportda, ayniqsa yirik sayyohlik shaharlari o'rtasida transportda qiyinchiliklar borligini ta'kidladi. Samarqand, Buxoro va Toshkentning xalqaro aloqalari yaxshi bo'lsa-da, mahalliy transport imkoniyatlari cheklanganligi va ba'zan ishonchsizligi tufayli ular o'rtasida sayohat qilish qiyin bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, mehmonxonalar va turar joylar sifati, ayniqsa, sayyohlik kam bo'lgan hududlarda, yaxshilashga muhtoj soha sifatida qayd etildi. Ba'zi shaharlar mehmonxonalarning yangi ishlanmalarini ko'rgan bo'lsa-da, sayyohlar turli xil tashrif buyuruvchilar segmentlariga mos keladigan yuqori sifatli, o'rta darajadagi variantlar mavjudligi haqida xavotir bildirdilar.

Joylarda o'tkazilgan kuzatishlar va mahalliy tadbirkorlar bilan o'tkazilgan suhbatlar madaniy turizm mintaqaga sezilarli iqtisodiy foyda keltirayotganini ko'rsatdi. Buxoro va Samarqand kabi shaharlarda turizm mahalliy bozorlar, mehmondo'stlik korxonalarini va hunarmandchilik sanoatini faollashtirdi. Mahalliy hunarmandlar kulolchilik, to'qimachilik va ipak mahsulotlari kabi an'anaviy hunarmandchilikka bo'lgan talab ortib borayotgani, sayyohlar

⁴ Alimov, S., & Hojiyev, S. (2020). *Tourism development in Uzbekistan: Challenges and opportunities*. *Journal of Central Asian Studies*, 7(2), 45-58

⁵ D'Anieri, P. (2018). *Uzbekistan's cultural heritage and tourism development: Opportunities and challenges*. *Eurasian Geography and Economics*, 59(6), 815-836

⁶ Wong, H., Zhang, T., & Li, J. (2020). *The role of cultural tourism in the economic development of Central Asia: A case study of Uzbekistan*. *Journal of Asian Economic Integration*, 14(2), 113-131

⁷ Yuldashev, T. (2021). *The potential for local craft industries to benefit from cultural tourism in Uzbekistan*. *Journal of Tourism Economics and Development*, 6(1), 98-112

⁸ Hall, C. M. (2017). *Cultural tourism and its implications: Tourism, heritage, and cultural impacts*. *Journal of Heritage Tourism*, 12(3), 233-248

⁹ UNWTO (2020). *Tourism development in Central Asia: The potential of cultural tourism in Uzbekistan*. United Nations World Tourism Organization. Retrieved from [UNWTO website]

¹⁰ Alimov, S., & Hojiyev, S. (2020). *Tourism development in Uzbekistan: Challenges and opportunities*. *Journal of Central Asian Studies*, 7(2), 45-58

ko'pincha asl mahalliy suvenir larga intilayotgani haqida xabar berishdi. Biroq, ba'zi mahalliy aholi orasida madaniy amaliyotlarni tijoratlashtirishdan xavotir bor. Xususan, sayyohlar iste'moli uchun an'anaviy hunarmandchilik va tomoshalarining tovarga aylanishi ularning madaniy ahamiyatini susaytirishi mumkin.

Bundan tashqari, mahalliy hamjamiyatlar turizmning iqtisodiy ta'siri haqida ko'p jihatdan ijobiy fikrda, ammo qaror qabul qilish jarayonlarida ko'proq ishtirok etish istagini bildirishdi. Ba'zi mahalliy aholi sayyohlarni rejalashtirishda jamoatchilikning ishtiroki yo'qligidan xavotirlarini bildirdilar va umumiy turizm tajribasini yaxshilash uchun o'qitish va salohiyatni oshirish, ayniqsa mehmondo'stlik va ekskursiya bo'yicha malaka oshirish zarurligi e'tirof etilgan.

Barqarorlik va madaniy asrab-avaylash masalasi meros bo'yicha ekspertlar bilan bo'lib o'tgan suhbatlarda asosiy muammo sifatida paydo bo'ldi. O'zbekiston o'zining tarixiy obidalarini asrab-avaylashda muvaffaqiyatlarga erishayotgan bir paytda sayyohlar sonining tez o'sishi tabiatni muhofaza qilish borasidagi sa'y-harakatlarni qiyinlashtirmoqda. Sayyohlarni jalb qilish uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan ob'ektlarni qayta tiklash ularning haqiqiylikni saqlash zarurati bilan muvozanatli bo'lishi kerak. Mutaxassislarining ogohlantirishicha, turizmning kuchayishi bosimi mo'rt yodgorliklarning eskirishini tezlashtirishi mumkin, agar to'g'ri boshqaruv strategiyalari o'rnatilmasa.

Ko'pgina respondentlar barqaror turizm amaliyotlari, masalan, ayrim ob'ektlarga tashrif buyuruvchilar sonini cheklash, atrof-muhit muhofazasini joriy etish va kam ta'sir ko'rsatadigan infratuzilmaga sarmoya kiritish O'zbekiston madaniy merosining uzoq muddatli saqlanishini ta'minlagan holda ushbu muammolarni bartaraf etishga yordam berishi mumkinligini taklif qilishdi.

Umuman olganda, O'zbekistonda madaniy turizm istiqbollari juda istiqbolli. Mamlakatning boy tarixiy va madaniy merosi hukumatning turizm sohasini modernizatsiya qilish borasidagi sa'y-harakatlari bilan birgalikda O'zbekistonni Markaziy Osiyoda rivojlanayotgan madaniy turizm yo'nalishi sifatidagi mavqega ega bo'ladi. Shu bilan birga, topilmalar infratuzilmaga, jamoatchilikni jalb qilishga va barqaror turizm amaliyotiga doimiy sarmoya kiritish zarurligini ta'kidlaydi. Transport, turar joy va madaniy asrab-avaylash bilan bog'liq muammolarni hal qilish O'zbekistonning global madaniy turizm markazi sifatida o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. D'Anieri, P. (2018). Uzbekistan's cultural heritage and tourism development: Opportunities and challenges. *Eurasian Geography and Economics*, 59(6), 815-836
2. Levy, R. (2019). Bukhara and Samarkand: Two ancient pearls of Central Asia. *Central Asian Journal of Historical Studies*, 8(1), 55-68
3. Whitmore, E. (2015). Heritage and urban development in Central Asia: Khiva as a model for sustainable cultural tourism. *Asian Urban Studies Journal*, 22(4), 121-135
4. Alimov, S., & Hojiev, S. (2020). Tourism development in Uzbekistan: Challenges and opportunities. *Journal of Central Asian Studies*, 7(2), 45-58
5. Umarov, O., & To'xtanazarova, M. (2024). Madaniy turizmni rivojlantirishda xorijiy davlatlar tajribasi. *Qo'qon universiteti xabarnomasi*, 11, 37-40.
6. D'Anieri, P. (2018). Uzbekistan's cultural heritage and tourism development: Opportunities and challenges. *Eurasian Geography and Economics*, 59(6), 815-836

Xulosa. O'zbekiston hukumati madaniy turizm salohiyatini iqtisodiy o'sish va ijtimoiy rivojlanish katalizatori sifatida tan oldi. So'nggi islohotlar infratuzilmani yaxshilash, viza olish jarayonlarini soddalashtirish va mamlakat madaniy boyliklarini targ'ib qilishga qaratilgan. Elektron vizingning joriy etilishi va to'g'ridan-to'g'ri xalqaro reyslarning yo'lga qo'yilishi sayyohlar uchun O'zbekistonning madaniy boyliklari bilan tanishishni osonlashtirdi. Bundan tashqari, mehmondo'stlik va xizmat ko'rsatish sohasiga kiritilayotgan sarmoyalar tashrif buyuruvchilarning umumiy tajribasini oshirib, O'zbekistonni madaniy sayohatchilar uchun jozibador manzilga aylantirmoqda.

Qolaversa, an'anaviy hunarmandchilik, musiqa va oshpazlik san'atini asrab-avaylash va targ'ib qilishga qaratilayotgan e'tibor madaniy turizm landshaftini boyitishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mahalliy festivallar, san'at ko'rgazmalari va jamoat sayyohlik tashabbuslari tashrif buyuruvchilarga o'zbek madaniyati bilan yaqindan tanishish imkonini beradi, uning merosini chuqurroq qadrlash va tushunishga yordam beradi. Ushbu ajoyib tajriba nafaqat sayyohlarga foyda keltiradi, balki barqaror iqtisodiy imkoniyatlarni yaratib, mahalliy hamjamiyatlarga kuch beradi.

Raqamli marketing va ijtimoiy medianing yuksalishi O'zbekistonni madaniy turizm yo'nalishi sifatida targ'ib qilishning muhim yo'llarini ham taqdim etadi. Ushbu platformalardan foydalangan holda, mamlakat kengroq auditoriyani qamrab olishi, o'zining noyob madaniy tajribalarini namoyish etishi va meros turizmiga qiziqqan bozorlarni jalb qilishi mumkin. Xalqaro sayyohlik agentliklari bilan hamkorlik qilish va global sayyohlik yarmarkalarida ishtirok etish ko'rinishini yanada oshirishi va turli xil sayyohlarni jalb qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston o'zining beqiyos tarixiy boyligi va jo'shqin an'analari bilan ajralib turadigan madaniy turizm yuksalishi ostonasida turibdi. Infratuzilmaga, strategik marketingga va jamoatchilik ishtirokiga doimiy sarmoya kiritilishi bilan mamlakat Markaziy Osiyoda yetakchi madaniy turizm destinatsiyasiga aylanish uchun yaxshi mavqega ega. Sayohatchilar o'ziga xos va boyituvchi tajribalarni ko'proq izlamog'dalar, O'zbekistonning o'ziga xos madaniy hikoyasi jahon auditoriyasida aks-sado berishga va da beradigan jozibali taklifni taklif etadi. O'zbekistonda madaniy turizmning kelajagi porloq ko'rinadi va kelgusi yillar davomida mamlakatning iqtisodiy va madaniy hayotiga sezilarli hissa qo'shishga tayyor.

7. Umarov, O. (2023). Madaniy meros turizmi: asosiy tendensiyalar, rivojlanish va muammolar (O'zbekiston va turkiya misolida). *Qo'qon universiteti xabarnomasi*, 8, 78-80
8. Yuldashev, T. (2021). The potential for local craft industries to benefit from cultural tourism in Uzbekistan. *Journal of Tourism Economics and Development*, 6(1), 98-112
9. Omonjon, U. (2024). Ilmiy turizm va uning Yevropa davlatlarida rivojlanishi. *Kokand University Research Base*, 940-943
10. Hall, C. M. (2017). Cultural tourism and its implications: Tourism, heritage, and cultural impacts. *Journal of Heritage Tourism*, 12(3), 233-248
11. UNWTO (2020). Tourism development in Central Asia: The potential of cultural tourism in Uzbekistan. United Nations World Tourism Organization.
12. Alimov, S., & Hojiev, S. (2020). Tourism development in Uzbekistan: Challenges and opportunities. *Journal of Central Asian Studies*, 7(2), 45-58
13. Omonjon, U. (2024). Madaniy turizmga ekskursiyaning ahamiyati. *Kokand University Research Base*, 944-950